

STRATEGI-/VERKSEMDS-PLAN

2021-2024

**Visjon for
Volda og Ørsta
Reinhaltsverk IKS.**

*Eit ressurscenter for avfall, med kunnskap og tenester
for privat abonnentar og næringsliv.*

Slagord:
Sortert avfall gir verdi for miljøet !

Innholdsoversikt:

	Side
Handlingsplan med miljømål	5
Handlingsplan – nye investeringstiltak	6
Strategi-/verksemds-plan 2021- 2024	7

1.0. Gjeldande nasjonale føringer

a. FN sine bærekraftsmål	12
b. Stortingsmelding nr 44 – 1992	13
c. Klimakur 2030	14

2. Status og kvar går vi ?

a. Ombruk	16
b. Materialgjenvinning	16
c. Matavfall til biogassproduksjon.	18
d. Hageavfall	19
e. Glas og metall emballasje	20
f. Metallar	21
g. Papp	22
h. Trevirke	22
i. Tekstilar	23

3. Klima.

a. Co2 utslepp og transport	24
b. Etterbehandlingsanlegg i Møre og Romsdal	24
c. Omlegging av gebyrsystemet – Payt.	25
d. Oppsummert materialgjenvinning	27

4. Fritidshus

Mål	28
-----	----

5. Innkjøp

Mål	28
-----	----

6. Digitalisering

Mål	29
-----	----

7. Eigarskap i andre selskap

a.	Retura Søre Sunnmøre AS	30
b.	Retura Norge AS	31

8. Kommunikasjon

Eigen plan lagt ved	
---------------------	--

Handlingsplan - Miljømål:

- 60 % materialgjenvinning ut frå materialgjenvinnar innan 2025 og 65 % innan 2030.
Kvalitet på avfallsfraksjonane skal vere eit gjennomgåande krav i planlegging, drift, levering og kommunikasjon.
- Klimautslepp skal vere eit gjennomgåande fokus i innkjøp, planlegging av transport og transportløyser. Interne som eksterne.
- Digitalisere områder som kan auke kvaliteten på tenestene og gi sann tid opplysningar til kundane.
- Innrette gebyrregulativet sterkare med vekt på forbruk og bruk av tenester.
- Vurdere ny visjon og nytt slagord til neste rullering av planen som inkluderar klima.
- Gjennomføre årleg brukarundersøking
- Vurdering av eigen behaldar for plast frå 2023

For å nå hovudmåla vedtek ein slik plan:

Henteordningar.

- Samle inn raud boks for farleg avfall to gangar pr år frå 2021. Dette for å auke innsamlinga av FA og betre kvaliteten i restavfallet.
- Gjennomføre årlege plukkanalyser og kvalitetskontrollar av avfall i behaldar.
- Merke opp att alle behaldarar med korrekte emblem og fargekode innan 2021.
- Lage prøveprosjekt vedkomande erstatting av plastpose med papirpose for matavfall i 2022.
- Greie ut innan 2022, korleis ein evt skal innføre innsamlingsordning for hageavfall, for å få inn auka mengd, reinare matavfall og mindre organisk avfall i restavfallet.

Miljøstasjon.

- Følgje opp vedtak om blank sekk for visuell kontroll på miljøstasjonen.
- Innføre eiga innsamling av hardplast for materialgjenvinning i 2021/22.
- Innføre eiga utsortering av kvitt trevirke for sponplateproduksjon i 2021/22, med mål om 30 % materialgjenvinning innan 2023.
- Innsamlingsordning for tekstilar i 2023, vert å vurdere om det vert etablert funksjonelle mottaksordningar.
- Ny sak i 2023, om fri levering av grovavfall.

Innkjøp.

- Skifte ut varebilane med bilar som går fossilfritt innen 2024.
- Erstatte fossil energi drivne bilar med biogass -drivne bilar, om det vert etablert regionalt biogassanlegg.

Utviklingsprosjekt i samarbeid med andre selskap

- Avklare om biogass anlegg skal byggast saman med Årim, RIR, SSR og andre.
- Vurdere felles restavfall ettersorteringsanlegg på Sunnmøre saman med ÅRIM/SSR/RIR.

INVESTERINGSTILTAK I PERIODEN:

Lovpålagde tiltak må prioriterast.

1. Bygge om Miljøstasjon i Hovdebygda i tråd med siste gjeldande brannkrav i 2023. Redusert internttransport og optimal uttransport skal vere gjennomgåande prespektiv, der lastbærarar med høg nyttelast i høve tillatt totalvekt på køyrety skal veljast så sant mogleg.
2. Flytte kværning av restavfall og trevirke under tak.
3. Utviding av Miljø-gjenbrukstasjon i Hovdebygda i 2024.

Andre investeringstiltak:

- Bygge vidare ut mottakspunkt for kjeldesortert avfall for dei med fritidshus, i kombinasjon med adgangskontroll.
Plan vert å ta med i årlege investeringsplanar og bygge på erfaringane ein får med testmottakspunktet på Folkestad og Melsgjerdet.
- Nedgravne anlegg med adgangskontroll vert eit krav der nye bustadutbyggingar er større enn 20 bueningar i konsentrert område, betalt av utbygger. Overgangsordning med tilskotsordningar frå VØR for eksisterande områder, opphøyrer frå 2021 i samsvar med krav frå MD.

Digitalisering

- Innføre system for elektroniske køyreordrer frå 2023 som kvalitetsikrer opplæring, dokumenterar innsamling, og registerer volum og avvik mot beholdar. Dette vert å kombinere med å innføre Rfid brikker på alle beholdarar.
Eiga sak framleggast til styret om Pay as you throw løysingar / registreringsteknologi pr behaldar, i god tid før neste rullering av strategiplan. Mål er auka materialgjenvinning ved sterkare stimulering i gebyrregulativet.
- Førebu månedsfakturering av gebyr som hos Volda kommune.
- Altinn / digipost løysingar for sikker utsending av utgåande brev.

Slam:

- Dokumentere kontroll av slamanlegg ved tøming takast med ved ny kontrakt i 2025.

Strategi-/verksemds-plan 2021- 2024.

Kvifor slik plan?

VØR arbeidar innafor ein kvardag der måla vi skal arbeide mot, er fastsett av fleire instansar, både sentralt og lokalt.

Nasjonal avfallspolitikk er fastsett av stortinget som har slutta seg til FN sine bærekraftsmål, vedtekne storingsmeldingar, av stortinget sitt klimaforlik, nasjonal avfallsstrategi frå mars 2018, og no sist klimakur 2030 frå regjeringa som bygger på EU sin plan for Sirkulær økonomi.

I tillegg kjem vedtak og direktiv frå Miljødirektorat og Fylkesmann (FM). Frå FM er det krav om at alt avfall skal lagrast og handsamast under tak. Både av forsøplingsmessige grunnar som vind og fuglar hjelper til med og fordi avfall er høgrisiko i høve brann. Evt brannsløkkevatn er giftig og skal samlast opp. Det skal ikkje tilførast verken ferskvatn eller sjø.

Kommunane vedtek klimaplanar med konkrete tiltak for gjenvinning. Gjeldande felles handlingsplan er no til revisjon, og skal etter plan vedtakast snart. VØR kjenner ikkje innhaldet, så dermed vert den å ta inn i neste års revisjon av strategiplan.

Kommunane fastset renovasjons-, og gebyrforskrift som aller mest regulerar VØR sin aktivitet. I tillegg styrer dei gjennom selskapsavtale og forvaltningsrevisjon.

VØR er opptatt av og lære og utvikle seg, Styret bestilte difor ekstern spørjeundersøking både i 2018 og no i 2020 i samband med RBM-20, for å få ei tilbakemelding på innbyggjarane sine synspunkt om oss og korleis vi presterar i høve bransjen. Innbyggjarane er opptatt av miljøspørsmål, og er interessert i å sortere meir sitt avfall.

Å plassere alt i orden og i system

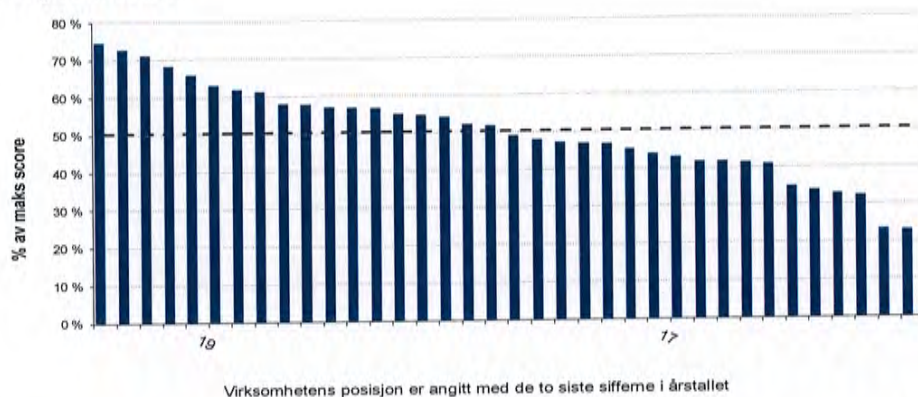
VØR treng å sette alle krav og tilbakemeldingar i eit ordna system for å få oversikt. Med avgrensa ressursar, må ein prioritere. Lovpålagde tiltak går først, og så er utfordringa å nå eller overoppfølge nasjonale mål, dekke lokale krav samtidig som effekten på gebyret i form av auke det enkelte år ikkje vert for stor. Dette prøver denne planen å sortere i rett rekkefølge.

Strategi-/verksemds-plan vert rullert årleg. Administrasjon innstiller til styret og styret innstiller til representantskapet som vedtek planen i tråd med vedtektene § 7.4.

Kvar står vi idag ?

I 2019 er materialgjenvinningsgraden i VØR 61,4 %. Det er eit veldig bra resultat. Nedanfor er ein tabell frå RBM 2020 som syner vår prestasjon i høve andre.

Miljøstandard.

I samanlikning med 39 andre selskap i Noreg (RBM-19) synt ovanfor, ligg vi på 6 plass. Og då er selskapa nemnt nedanfor med i samanlikningsgrunnlaget. I alt 40 % av innbyggjarane her i landet er omfatta av undersøkinga. Dei som ikkje er med er til dømes Oslo, Bergen og Tromsø.

Vedlagt er ein tabell som syner situasjonen i Regionen nord for oss, laga av selskapet SeSammen.

Materialgjenvinning Selskap/kommune	2018	2019
	i %	i %
FIAS,(Fjellregionen-Røros, Tynset...)	39,79	39,14
HAMOS,(Hemne, Agdenes, Orkanger ...)	30,51	29,60
Envina (Gauldal)	32,57	29,51
Fosen,	29,77	31,05
IR, (Innherred-Verdal...)	46,67	51,16
Steinkjer, Snåsa, Verran	36,41	33,08
MNA,(Namdalen)	48,66	44,85
TRV, (Trondheim)	29,16	31,62
SHMIL(Søndre Helgeland)	40,59	35,46
NIR(Nordmøre)	26,66	26,46
RIR	46,43	46,07
ÅRIM	35,26	38,64
Snitt /sum	36,31	37,20

Tala kjem fram i SSB-kostrarapporteringa for 2019, rekna ut frå kva ein leverar inn til materialgjenvinningsanlegg.

Krava vi skal levere på framover.

2020 var eit delmål. Samfunnet krev av oss at vi skal vidare. I tillegg er klima prioritert høgt av regjering og storting. Stortinget sitt krav er å oppnå nasjonalt mål om materialgjenvinning på minst 55 % innan 2025 og 60 % innan 2030 og 65 % i 2035.

Kva ligg i vedtekne planar for nye sorteringsløysingar på miljøstasjonen ?

I gjeldande strategiplan legg vi opp til å starte med materialgjenvinning av trevirke (levering til sponplateproduksjon) og hardplast frå 2021/22. Dette vil vere viktige bidrag for å auke materialgjenvinninga, men det er uansett fraksjonar med små volum. 30 % av trevirke som vert materialgjenvunne i sponplateproduksjon kan gi oss 120 tonn auke i materialgjenvinninga. For hardplasten, vestleg mindre.

Endra målepunktet for materialgjenvinning.

I dag vert materialgjenvinning målt av det vi leverar inn til gjenvinnar. EU kom i 2019 med ei «forordning», som i detalj fortel korleis materialgjenvinningsgraden skal reknast ut for den enkelte avfallstype frå 2025.

«Vekten av det gjenvinnbare avfall, foreslås vekten av det avfall som tilføres den endelige gjenvinningsprosessen.»

MD har på bakgrunn av dette foreslått at målepunktet for materialgjenvinning vert flytta til å verte registrert ut frå materialgjenvinnar og ikkje inn til materialgjenvinning som i dag. Korleis dette rapporteringsregimet i praksis skal etablerast, er per i dag usikkert.

Vår faglege vurdering er i alle fall at 61,4 % satsen materialgjenvinning vil falle til ned til under 55 % gitt at ikkje andre tiltak vert sett i verk. Norwaste sin rapport syner at henteordning for hageavfall kan meir enn kompensere for denne reduksjonen.

Årsaka til reduksjon i materialgjenvinninga for oss, er for dårleg kvalitet på deler av det som vert samla inn, i kombinasjon med produkt som ikkje er eigna til gjenvinning.

Dette har samanheng med historiske oppfatningar av avfall, manglande fokus på kvalitet frå avfallsbransjen sjølv, og at industrien sine produkt og emballasje ikkje er designa og eigna for gjenvinning.

Vi må gjere vår del av jobben. Kvalitet er difor foreslått som hovedsatsing for oss i perioden 21-24.

Innføring av nasjonal farge og merkeordning av innsamlingsbeholdarar.

EU og MD tar opp bruk av standardiserte emblem og bruk av like fargar som eit tiltak for å gjere det lettare for private og næringsliv å sortere avfall, uavhengig av kva kommune eller land i Europa ein høyrer til. Ein skal kjenne seg att uavhengig av kvar ein er. Avfall Norge har fått på plass slik likt farge og emblemsystem no i 2020. Vi foreslår å implementere dette i 2021.

Kor reine er dei utsorterte fraksjonane som vert henta heime ?

Kvalitet på levert avfall til materialgjenvinning, er i fokus som aldri før. Årsaka er naturlegvis at ei råvare må vere rein for å kunne nyttast . Det blir ikkje ny aluminium av plast og restavfall. Ei heller nytt papir av tilgrisa papir av matavfall.

Her kan vi verte flinkare som innbyggjarar og VØR flinkare som mottakarar. Vi opplever i dag å få kvalitetstrekk av alt som ikkje er heilt reint. Det gjeld kvalitetstrekk på papp og papir fordi det er plastemballasje og isopor ligg innimellom papiret. Det gjeld glas og metall emballasje fordi der følger med kokekar og elektroavfall. Kvalitetsfokuset er sterkt. Mottakarane har 0 –toleranse.

Det handlar om å få innbyggjarane til å få haldningar og respekt for at avfallet er ei råvare. Her har vi ei utfordring. Vi har ikkje dokumentasjon på at det er verre hos oss enn i andre

deler av landet. Men utfordringa er der, og dette må vi ta tak i. VØR som selskap må saman med innbyggjarane redusere kvalitetsavvika så mykje som råd.

Mellom 10 og 20 % av matavfallet vi i dag leverar til materialgjenvinning er i røynda «rejekt» dvs. at det endar som energigjenvinning, utifrå EU sin «forordning» og MD sitt forslag. Rejekt er bleier, plastposar som maten er pakka inn i, store bein, framandlekamar som talerknær, knivar og gaflar osv. Om 20 % er rejekt, vil 300 tonn av våre knapt 1500 tonn innsamla i 2019, flytte frå material til energigjenvinning.

Det same gjeld for papir og papp, som og er ein stor fraksjon og der deler av det vil skifte klassifisering frå materialgjenvinning til energigjenvinning. Utsortering av stiftar, plast, isopor og framandlekamar som ikkje vert tatt ut av pappkassar og noko feilsortert restavfall, kjem raskt opp mot 5 %. Med eit slikt reknestykke vil i verste fall 50 tonn papir / papp av dagens volum skifte frå levert til materialgjenvinning til å verte energigjenvunne utifrå klassifisering «endeleg levert materialgjenvinning».

Tilsvarende er situasjonen for dei andre fraksjonane som glas og metall, trevirke, impregnert osv. Sjølv restavfallet har kvalitetskrav der det er 0 toleranse for farleg avfall, gips og isolasjon. Ureint restavfall gir ujamn brennved og krev tilsett av kjemikalia. Det gir auka kostnader og bortfall av inntekter for forbrenningsanlegga.

Klimakur 2030 set klima for alvor på dagsorden. Reduserte klimautslepp handlar i stor grad om å redusere transport og nytte fornybar energi som energikjelde.

Regjering og storting varslar sterke grep for å redusere klimautslepp. Av strukturelle grep, er det å etablere biogassanlegg i regionen saman med andre, det einskildgrepet som gir størst effekt i høve måla i Klimakur 2030. Det føreset gass levert til drivstoff for bil. Biogass som vert nytta til erstatning for diesel er fornybar energi, i motsetnad til fossil gass.

Å levere restavfallet til ettersortering for å ta ut meir plast, metall og glas, vil vere eit anna grep. Ettersorteringsanlegga tek ut rundt det dobbelte med plast, av det henteordningane som er etablerte i dag, greier.

Slike anlegg finst berre i avgrensa grad, så då må vi vere med å bygge slikt anlegg. Samarbeid om dette er etablert saman med Årim og RIR.

Kvar står vi i høve til kommunalt vedtekne planar som gjeld for oss ?

I dei lokale klimamåla som i 2010 vart vedtekne av kommunestyra, hadde kommunane eit mål om utsortering av minimum 45 kg våtorganisk avfall pr innbyggjar og minimum 10 kg innsamla plast pr innbyggjar. Plastmålet vart nådd i 2018 og våtorganisk målet i 2019 med 74,4 kg pr innbyggjar. Vi ser det no som utkvittert.

Ny handlingsplan for klima er under utarbeiding i kommunane, og vert å kome tilbake til, når den ligg føre.

Brukarundersøkingar.

VØR deltok i Renovasjonsbenchmarking (RBM) i regi av Avfall Norge i 2018 og no i 2020. Samalikning med andre sine prestasjonar har verdi, men ein treng det ikkje kvart år. Det er relativt omfattande å delta i form av arbeid for organisasjonen, og nytteverdien er avgrensa slik vi ser det, når slik samanlikning blir utført med kort intervall mellom undersøkingane. Resulatatet for 2019 viser at vi levere godt på miljø. Det sa også SSB i samband med kostra undersøkinga. Vi har eit godt arbeidsmiljø. Det ser vi med tilnærma 0

i turn over og lågt korttidsfråvær. Vi har lågt gebyr. Dei opplysningane får vi stadfesta av SSB-Kostra.

Den sa vidare at vi leverar mindre godt på systemeffektivitet. Det er eit resultat av geografisk plassering i høve slutthandsamingsanlegg for avfall. Vi må bygge og drifte omlastingsanlegg for avfall, og transportere avfallet eit godt stykke bort for å få det slutthandsama. Det er ei systemulempe. Avfallselskap som ligg intil forbrenningsanlegg eller slutthandsamingsanlegg for papir eller matavfall, har høve til å tippe avfallet sitt rett i bunkeren, og såleis vere meir effektive. Det visste vi og.

Brukarundersøkinga derimot, som vert utført saman med RBM, har stor verdi. Den er tilrådd utført årleg. Den fortel kva innbyggjarane meiner om oss, innhenta av eit objektivt organ. Avisreportasjar, facebook innlegg med meir har og verdi, men er ikkje alltid uttrykk for breidda i folkemeininga. Vi treng å vite kva breidda av innbyggjarar meiner om oss.

Handsaming av planen.

Representantskapet skal vedta planen i tråd med vedtektene § 7.4, etter tilråding frå styret.

Handlingsplanar og oppfølging.

Planen skal vere styrande i dagleg drift, og eit dokument det skal rapporterast om til styrande organ. Dagleg leiar iverksett handlingsplanar i VØR sin organisasjon i tråd med strategiplan.

Resten av dokumentet

Dei neste 20 sidene i dokumentet går grundigare inn i bakgrunn for krav og potensialet for auka materialgjenvinning.

Gjeldande nasjonale føringar.

Vi har ei rekkje overordna styringsdokument som fortel i kva retning vi skal utvikle oss. Dette kan kome frå internasjonale avtalar og krav, og det kan vere nasjonale krav. I dette kapittelet tar vi med alt kjent, fordi vi har lært oss at det må gjerast for å forstå samfunnsutviklinga på området vi arbeidar i.

I nokre tilfeller har vi absolutte krav som må følgjast slik som gitt i Løyve for å drive omlastestasjon. Alle som driv avfallsanlegg eller omlastingsanlegg for avfall, må ha eigne Løyve.

a) FN sine bærekraftsmål:

6. Reint vatn og gode sanitærforhold – Innen 2030 sørge for betre vasskvalitet ved å redusere forurensing, avskaffe avfallsdumping....og i vesentleg grad auke gjenvinning og ombruk.

Dette grip både inn i VØR sitt arbeid innan slamminnsamling, tilsyn av slamtankar, men og kor attraktiv VØR er å levere til slik at vi får inn det vi skal. Vidare er fokus på kor flinke vi er på gjenvinning og ombruk. Bærekraftmålet «Betra vasskvalitet» grip og inn i korleis anlegga til VØR er organiserte og fysisk laga. Mål må vere å bygge om anlegga slik at 0 – utslepp til omgivnadene ikkje skjer, sjølv om det skulle oppstå uhell inne på tomtene. Anlegget på Melsgjerdet er designa slik. I Hovdebygda må vi gjere tilsvarande grep. Dette går fram av foreslått investeringsplan.

7. Rein energi for alle - Tilby bærekraftige energitjenester.

For VØR: Legge om energibruken frå fossile til sirkulære energikjelder. T.d bruk av biogass istaden for diesel som energi i bilane våre. Dripte anlegga energieffektivt for å redusere sløsing med energi. Bruke alternativ til straum til oppvarming av bygningsmassen. Bio-brensel, jordvarme eller varmepumpe til oppvarming.

9. Innovasjon og infrastruktur - Fremje bærekraftig industrialisering.

For VØR: Hente nedgravne avfallsanlegg utifrå fyllingsgrad og ikkje på frekvens gjer vi alt no. Delta i bygging av regionale etterbehandlingsanlegg. Ta i bruk teknologi for å automatisere repeterande administrative rutiner. Drive innsamling frå slambeholdar utifrå fyllingsgrad, kan vere aktuelt fram i tid. Dette vert i tråd med forskriftene i dag tømt etter frekvens. Framtida vil nok gi tømning etter fyllingsgrad basert på rfid brikke, men idag er kostnaden med å ha rfid brikker og gps sendarar på kvar tank alt for dyrt, men det kan endre seg. Vi har vidare potensiale for industrialisering av drift av anlegga, ved bruk av utstyr som rasjonaliserar tidsbruken.

11. Bærekraftige byar og samfunn - Betre luftkvaliteten og avfallshandtering i byer og samfunn.

For VØR: Optimalisere hentefrekvens og redusere oppsamlingspunkt via differensierte gebyr etter tal hentingar. Legge om til fossilfrie innsamlingsbilar som køyrer minst mogleg og har minst mogleg utslepp.

12. Sikre bærekraftig forbruk og produksjonsmonster

For VØR: Stimulere til redusert matsvinn hos innbyggjarane, redusere utslepp av kjemikalier og avfall til luft, vatn og jord ved betre innsamlingssystem for Farleg avfall. Stimulere til redusert avfallsmengd gjennom informasjon, gjenvinning og ombruk.

13. Stoppe klimaendringane – stoppe klimaendringar på lokalt nivå.

For VØR: Gå frå fossil drivne køyretøy til fossilfrie. Utnytte sol, luft og jordvarmeenergi til oppvarming av bygg. Det blir hevda at byggsektoren står for 40 % av alle klimautslepp, så med det fokus som i dag er på klima, vil vi nok oppleve mange forbetringar i åra som kjem.

b) Stortingsmelding nr 44 – 1992

Stortinget vedtek mål for avfallspolitikken her i landet. Den er samansett av ulike tiltak, men med tre hovudretningar.

Dei tre måla har stor nasjonal politisk oppslutning, og stått uendra sidan avfallshierarkiet for første gang vart vedteken i stortinget i samband med handsaming av st.mld 44 i 1992.

1. Auken i mengd avfall skal vere mindre enn den økonomiske veksten.
2. Avfallshierarkiet skal vere styrande for nasjonal avfallspolitikk- Ombruk viktigast å oppnå. Aktuelle eksempel er tekstilar. Om ikkje det kan nåast, skal ein gå mot materialgjenvinning. Brukt metall blir til nytt metall, papp blir ny papp osv. Er ikkje det mogleg, så gjeld energigjenvinning, slik som det brennbare restavfallet. Deponi er det lavaste nivået i hierarkiet. Berre uorganisk materiale kan deponerast. Deponering av organisk materiale er forbode frå og med 2008.
3. Det er eit høgt prioritert mål å samle inn mest mogleg farleg avfall. Farleg avfall må ikkje blandast saman med anna hushaldningsavfall.

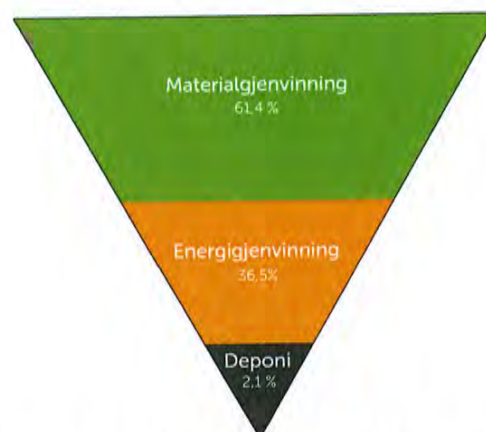
Avfallshierarkiet

VØR tal 2019:

Materialgjenvinning 61,4 %

Energigjenvinning 36,5 %

Deponi 2,1 %

Avfallshierarkiet stimulerar oss til å tenke reduksjon av avfall, og å vri gjenvinninga over til å verte meir høgverdig.

Stortinget har materialisert måla til 55 % materialgjenvinning innen 2025. 60 % innan 2030 og 65 % innan 2035.

0 visjonen ligg som framtidvisjonen. Utrecht i Nederland ilag med fleire andre kommuner i Flandern, har innført henteordningar for alle gjenvinningsfraksjonane, medan restavfallet må bringast til returpunkt. Resultatet er opp til 95 % utsortering og restavfallsmengde ned

mot 21 kg pr innbyggjar. VØR samla inn 56,5 kg pr innbyggjar i 2019, i tillegg til det som er levert av grovavfall på Miljøstasjonen.

Eksempelet Flandern stadfestar at det er mogleg å få til meir og at djerve gjenvinningsmål er råd å få til via å tenke nytt med strukturelle grep.

Men fokus på innsamla mengder kan ikkje aleine vere målet. Kvaliteten på det innsamla må og vere korrekt, og der har vi for dårlege kunnskapar i dag til å kunne fastslå status. Derfor foreslår vi plukkanalyser og frekvenskontroll av beholdarar som tiltak for å betre kvaliteten.

Viktig med djerve mål, men etterspurnad av varen i marknaden må vere på plass ilag med innsamlingstilbodet.

Utviklinga går til tider seinare enn politiske ynskjer og mål, fordi etterspurnad etter brukte varer manglar i marknaden. Det opplevde vi når vi prøvde å sortere ut hardplast i 2015. Og det ser vi no med tekstilar som er sagt å skulle vere innsamlingsfraksjon frå 2025.

Mottakarane av tekstilar sjølve seier at dei sorterar ut dei beste kvalitetane, og sender resten til energigjenvinning. Årsaka er større tilbod på «second hand» tekstilar, enn der er etterspurnad. For så vidt også bruktbutikkane sin kvardag.

Tekstilar er i tillegg samansette av fleire ulike råvarer som gjer dei ikkje gjenvinnbare. Innblanding av PS (polystyren) og nanomaterialer i kle, gjer dei t.d. ueigna til materialgjenvinning. Bomull og ull er velegna til gjenvinning, men ikkje dei moderne plastbaserte produkta. Nanomaterialar vert t.d. ofte brukt i allværskle for å halde ute regn, samtidig som det pustar.

Fysiske anlegg hos VØR må vere på plass for å få til tilbod som vert nytta av publikum.

Nye sorteringsmuligheter på miljøstasjonen, krev meir plass i form av om- eller påbyggingar. Dette krev tid og plass i investeringsbudsjettet.

Vår gjenbruksstasjon som var bygd i 2010 er i 2020 for liten sjølv om den er dobbel så stor som den som var bygt i 1998. Talet på ulike fraksjonar som skal sorterast, aukar. Reint kvitt trevirke, uorganisk, kreosotimpregnert materiale skilt frå Ca impregnert, fire ulike sorteringar av vindu, gips skilt frå isolasjon. Hardplast. Dette er fraksjonar som vi skulle hatt tilbod om eller eit betre tilbod. Slik går utviklinga som ein evigvarande stafett.

Fleire innbyggjarar som nyttar anlegget i Volda og Ørsta aukar trafikken og når alle skal kome likt i tid, må der vere forbikøyrings-soner inne i hallen. I dag er der mottak på begge sider, og dessverre stoppar det litt opp av og ttil opp.

I denne planen planlegger vi ekspansjon i sise del av planperioden

c. Klimakur 2030

Å nå måla i Klimakur 2030 synes å vere mest vektlagt av sentral mynde akkurat no. Her lanserar regjeringa nye tiltak som må gjennomførast før 2030. Vi tar med nokre av dei punkta som vi må ta tak i i komande planperiode.

- Minst 30 % trevirke skal leverast til materialgjenvinning. (25 % innan 2025)
- Tekstil skal verte ny fraksjon som kommunene får ansvar for seinast får år 2025, og dette skal gå til materialgjenvinning.
- Hardplast skal innsamlast til materialgjenvinning.

- Meir farleg avfall skal ut frå restavfallet til hushaldningane.
- Mykje meir av plastemballasjen må ut frå restavfallet. Regjeringa syner til at det vil innebere «vesentlige investeringer i ettersoringsanlegg for restavfall»
- Fossil energi skal byttast med fornybar energi, der biogass må erstatte fossil energi som eit av tiltaka som vert lagt vekt på. Det varslast «betydelig utbygging av biogassproduksjon»
- Innføring av avfallsgebyr på restavfallet etter levert mengde. I praksis elektronisk merking av alle behaldarar og registrering av alle tømningar, eller ved innføring av bringeordningar for restavfallet og betaling / registrering av vekt der. Lik ordningane i Nederland – Belgia, (PAYT- pay as you throw.) omtala seinare i planen.
- Endra målepunkt på materialgjenvinning, til å vere ut frå anlegg som materialgjenvinner, i staden for som i dag inn til anlegg som materialgjenvinner.
- Betra logistikk og auka effektivisering av lastebilar for å redusere transportomfang

1. Status og kvar går vi ?

a. Ombruk.

EU sin sirkulær strategi melding legg opp til meir miljøvennleg design og at selde artiklar skal kunne reparerast.

Dette ilag med ombruk av tekstilar er ikkje VØR sitt ansvar etter forureiningslova, men EU og MD listar det opp som område kommunane kan få ansvar for seinast i 2025. Vi får ta att temaet når det er meir avklara.

Relativt lite av det Fretex, Uff og fleire samlar inn lokalt vert selt i det norske marknaden. Mesteparten vert eksportert til større sentralsorteringsanlegg i austeruropa.

Av andre typer artiklar til ombruk, så har Ørsta/ Volda i dag to bruktbuikkar, og det er eit relevant spørsmål om her er marknad til fleire.

b. Materialgjenvinning

MD skjerpar krava til materialgjenvinning framover. Med unntak av tre, har VØR for lengst innført egne sorteringsløysingar for fraksjonane nemnt nedanfor. For oss handlar det derfor mest framover om å auke innsamla mengder der vi har låg innsamlingsandel og å auke kvaliteten på det som er innsamla.

Tabell 4.2: Foreslåtte krav til materialgjenvinning og ombruk for emballasjeavfall (Miljødirektoratet 2020⁴)

Emballasjemateriale	Gjeldende Krav	Krav foreslått 2025	Krav foreslått 2030
Plast	EPS: 50% Annen: 30%	47% inkl. EPS	52% inkl. EPS
Tre	15%	25%	30%
Metall	60%	**	**
Jernholdig metall	*	70%	80%
Aluminium	*	50%	60%
Glass	60%	70%	75%
Brunt papir	65%	80%	90%
Kartong	60%	60%	60%

*: Faller under materialgjenvinningskrav til metall.

** : Utgår grunnet egne materialgjenvinningskrav til jernholdig metall og aluminium.

Undersøkingar syner vidare at gjenvinning, reduserar landets Co2 utslepp med 7 % på grunn av enklare produksjonsprosessar, enn å lage ei råvare frå jomfrueleg råvare. Meir materialgjenvinning, og dermed reduksjon av restavfall kan redusere utslepp av Co2 ytterligare. Auka materialgjenvinning er viktig å fokusere på i høve klima. Aluminium som vert produsert av innsamla aluminiumsboksar, nyttar til dømes mindre enn 5 % energi i høve å produsere det av jomfrueleg malm og energi.

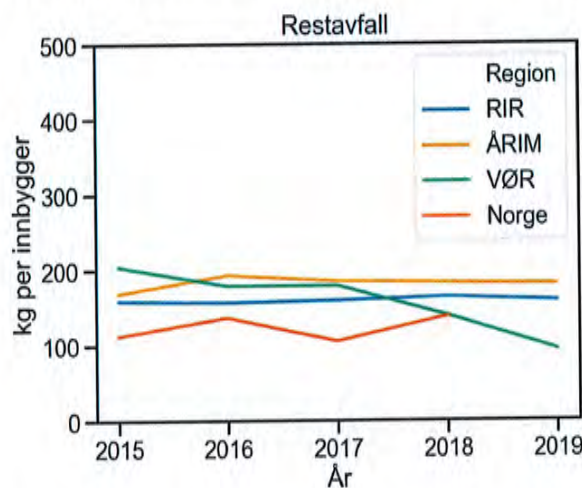
Auka materialgjenvinning av metall og plast gir største bidrag, men meir papp og papirgjenvinning, biogass og biogjødselproduksjon, bidreg og positivt.

Slik statistikkane frå Norwaste sin samanlikning av VØR mot dei andre selskapa i regionen og Noreg syner, har VØR tatt ganske godt ut potensialet med vårt behaldar innsamlings system heime.

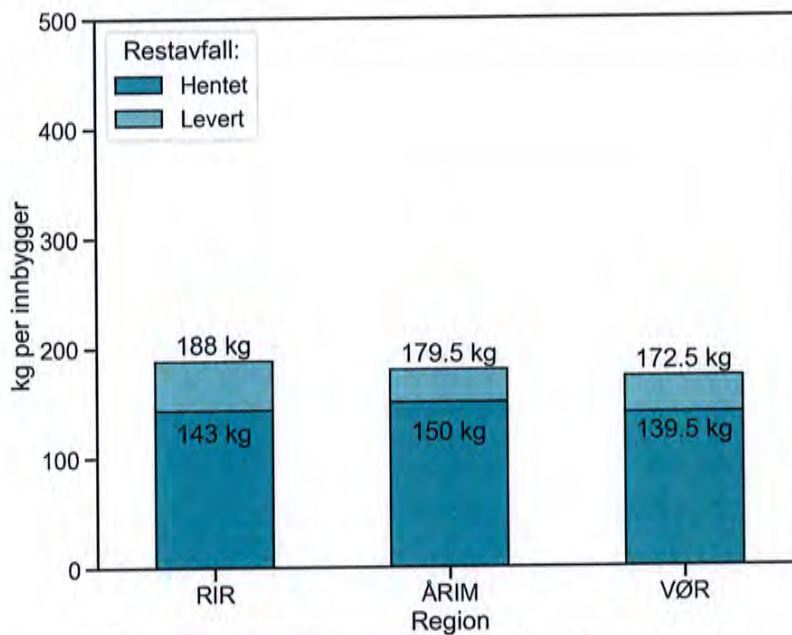
Min innstilling er derfor å fokusere på kvalitet, slik det går fram av tilrådingane i handlingsplanen. Ev andre strukturelle grep, må vere å undersøkje korleis innføre henteordning for hageavfall, slik som til dømes hos VESAR og IVAR. IVAR samlar inn juletre årleg, og VESAR samlar inn hageavfall to gangar pr år.

Nedanfor er ein statistikk som er komen fram frå samanlikninga mellom RIR, Årim og VØR. Det syner at alle strukturelle tiltak vi har iverksett etter 2016, har gitt ein markant nedgang i restavfallsmengd pr innbyggjar, heilt i tråd med lokale politiske vedtak og nasjonale målsetningar.

Knekkene i kurvene kan forklarast slik: 2016: fjortendagers innsamling av restavfall. 2017: større papirbehaldar utan tillegg i pris saman med eigen behaldar for glas og metall emballasje. 2019: Eigen matavfallsbehaldar og fjerde kvar vekes henting av restavfall.

Ser vi vidare på korleis restavfallet fordelar seg, synte tala dette i 2018.

Figur: Fordeling av innsamlet restavfall fra henteordning og bringeordning i RIR, ÅRIM og VØR 2018

b. Matavfall til biogassproduksjon.

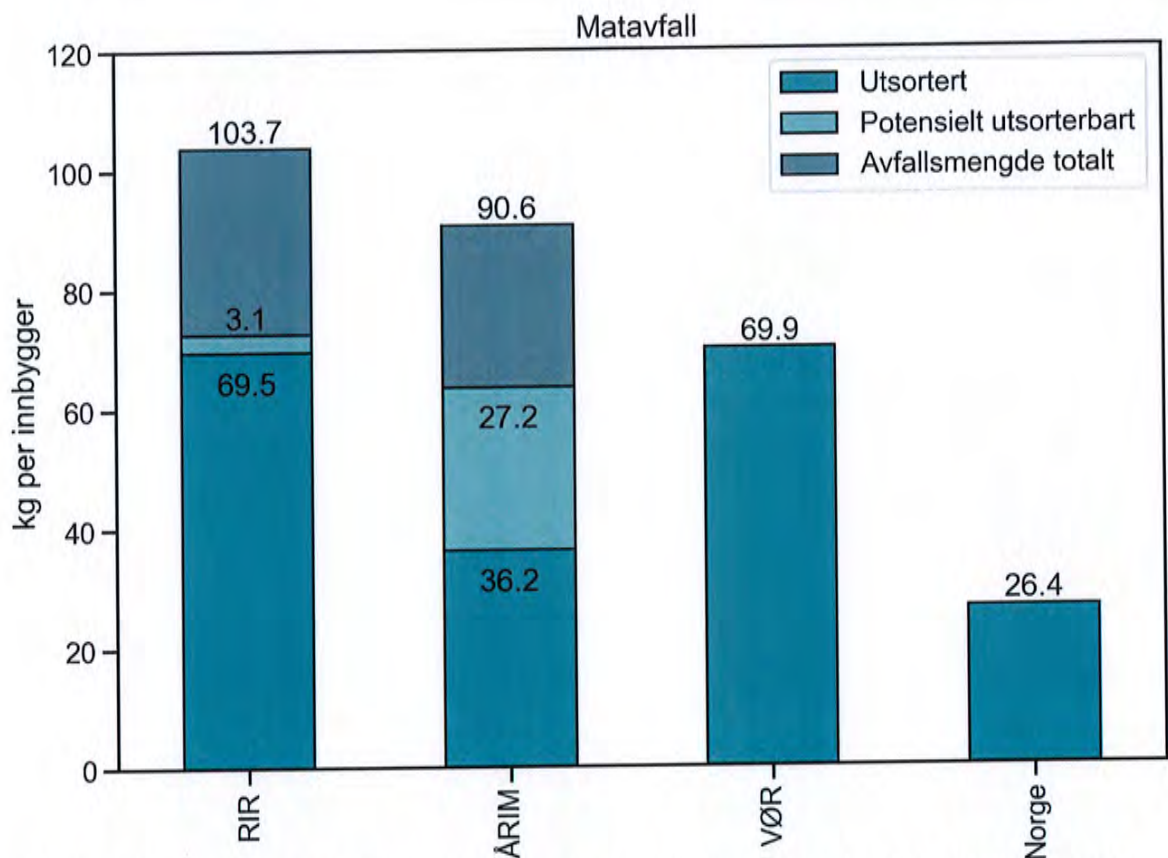
VØR ligg lågt i høve regionen med omsyn til restavfall pr. innbyggjar og høgt i høve innsamla mengd matavfall pr innbyggjar.

Vi trur det skuldast at vi har innsamling av fjerde kvar veker innsamling av restavfallet, medan RIR har annakvar veke. ÅRIM er ikkje i gang i gamle Ålesund, der dei desutan har vekeshenting av restavfallet enno.

Innad i våre kommuner er det frå dei siste utbygde bustadområda oppslutninga om å levere matavfall er størst. I andre områder, melder sjåførane om at rundt ein tredjedel ikkje set fram beholdar for matavfall på hentedag.. Vi trur det handlar om haldningar, alderssamansetning og om hushaldningar med ein eller to personar som «greier seg» med restavfallsbeholdar som vert levert kvar fjerde veke. Nettopp dette talar til fordel for MD sine «Pay as you throw» ordningar, der ein til dømes betalar etter tal gangar ein set fram restavfalls behaldar, men avgrensa til at ein må betale for 8 hentingar som minimum.

Lars Fugledal i Årim som gjennom fleire tiår har arbeida mykje med matavfall og biogass produksjon, meiner at potensialet blant innbyggjane ligg på rundt 100 kg pr innbyggjar. Så vil ei meir medviten haldning til kasting av brukbar mat, redusere dette. Uvisst kor mykje.

Kvalitetsfokus gjeld også her, og vil redusere tala noko, men mengdene vil likevel auke meir, dersom vi greier å få med oss fleire blant den tredjedelen som ikkje har starta med utsortering.

Figur: Matavfall utsortert, anslått utsorterbart og totalt oppstått i 2019 for RIR, ÅRIM og VØR. Snitt for Norge gjelder 2018

c. Hageavfall

Dette er ein stor fraksjon hos oss, men likevel meiner Norwaste at potensialet er meir enn tre gonger større.

Det er to grunnar til at eg foreslår utgreiing av innsamling av hageavfall heime. Innsamlingsordningar gir ofte minst 30 % auka mengde i høve bringeordning og potensialet er relativt stort for auke materialgjenvinning.

Det andre er at i Ørsta og Volda er der mange dumpeplassar for hageavfall, og dessverre vert det av og til dumpa framande arter som får spreie seg fritt i naturen.

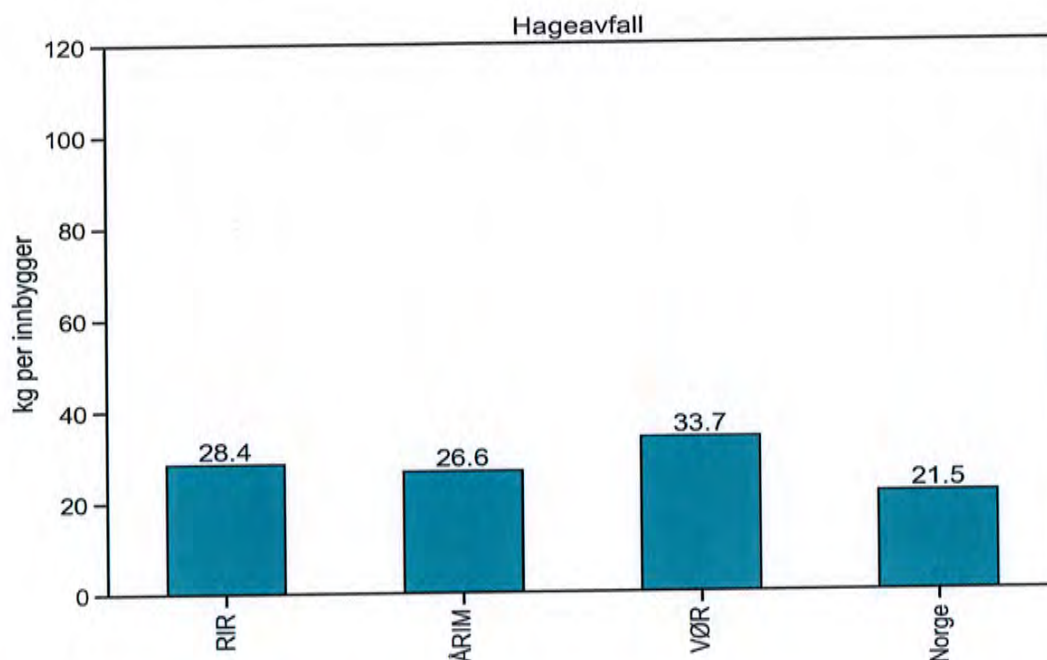
Langs vassdraga våre finn ein parkslirekne mange stadar, fordi elvabardane i dalane vert brukt som dumpeplass. I flaum vert røter og frø dratt med, som så sår det seg eller festar seg lenger nede i vassdraget der vatnet flyt stillare. Denne vonde sirkelen bør brytast.

Hageavfall som vert omdanna til jord, kan ta over mykje av uttaket av torvstrø som i dag foregår i Norden, ifølgje MD. Det er bra for miljø og klima.

60 kg opp med materialgjenvinning, er nesten like mykje som det matavfallet gav oss i auka materialgjenvinning. Dvs meir enn det bortfallet vert som følgje av registrering av

materialgjenvinning ut frå materialgjenvinnar og ikkje inn som i dag. Nok til å nå 65 % målet om maerialgjenvinning som vi tilrår å ha som mål innan 2030.

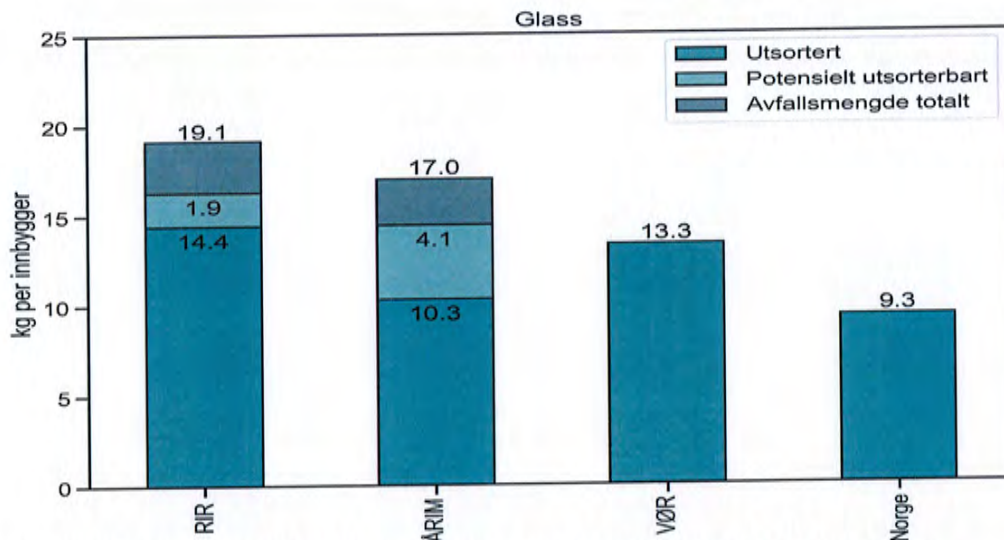
IVAR og Trondheim Renholdsverk (TRV) har separat innsamling av juletre i dag etter ei bestillingsordning, har eg forstått det som. Vesar har det som fast ordning, ved at ein bestiller papirsekkar for å ha avfallet i, og så vert det køyrt innsamlingsrunde to gangar pr år å samla inn. Det som ikkje går i papirsekkar, må buntast saman og vere maks 2 meter langt. Eg forslår å utgreie dette i eiga sak.

d. Glas og metall emballasje.

Tabelen under syner kvar noko av restavfallet har tatt vegen. For glaset sin del så aukar volumet ytterligare i 2020, etter at alle har fått på plass eigen beholder heime. Prognosen er no 15,6 kg om nivået held seg ut året.

Vi ser at Norwaste opererer med eit potensiale for oss på ytterligare 3,7 kg. Potensielt utsorterbart bygger på plukkanalyser hos Årim som vi trur er samanliknbare.

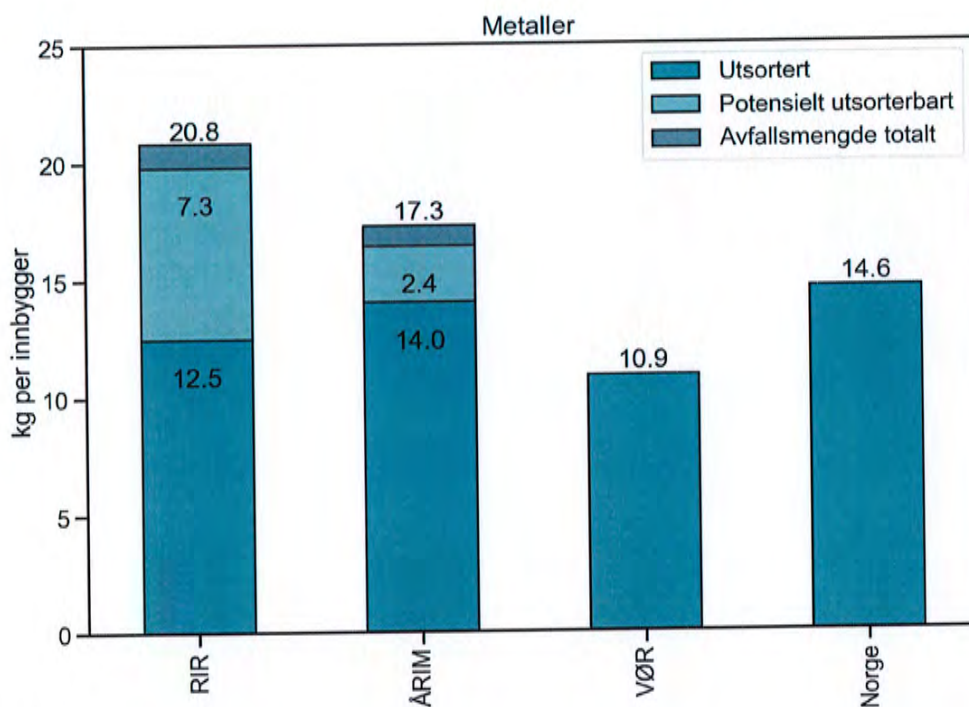

Figur: Mengde glassemballasje per innbygger i 2018 hos RIR, ARIM og VØR

e. Metallar

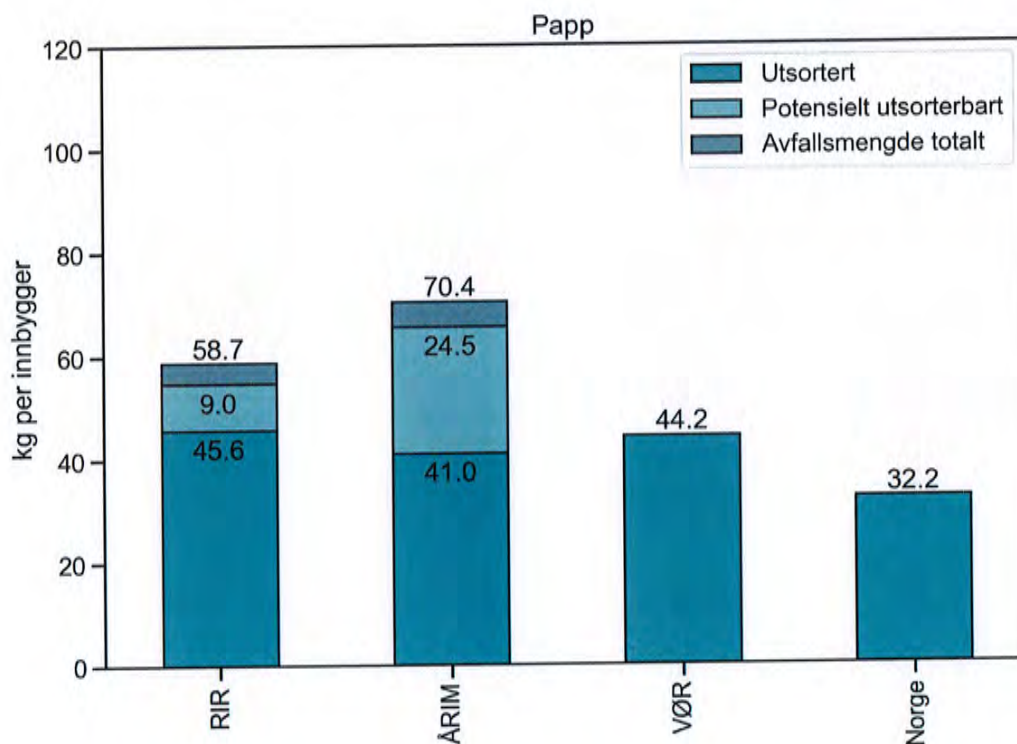
kjem VØR dårligare ut enn snittet, og det trur eg skuldast mest at hos VØR er vi veldig nøyen på å registrere kva som er næring og kva som er hushaldning inne på anlegget. Likeeins vert metallet levert på bygdene i vårryddinga med metallcontainer registrert hos Retura, og ikkje oss.

Vi må innføre eit betre registreringsregime frå 2021.

f. Papp

er og ein stor fraksjon. Vi ser at ein del papp går i restavfallet av ulike grunnar. Mest på grunn av at ein ikkje tar seg tid til å sortere ut plast, eps og anna avfall som måtte ligge i kassene men og fordi kassene vert nytta til å pakke avfallet i. Med krav om 90 % utsortering av brunt papir, som forskrifta seier, kan det ikkje tillatast lenger. Dei må tømast og leverast som papp.

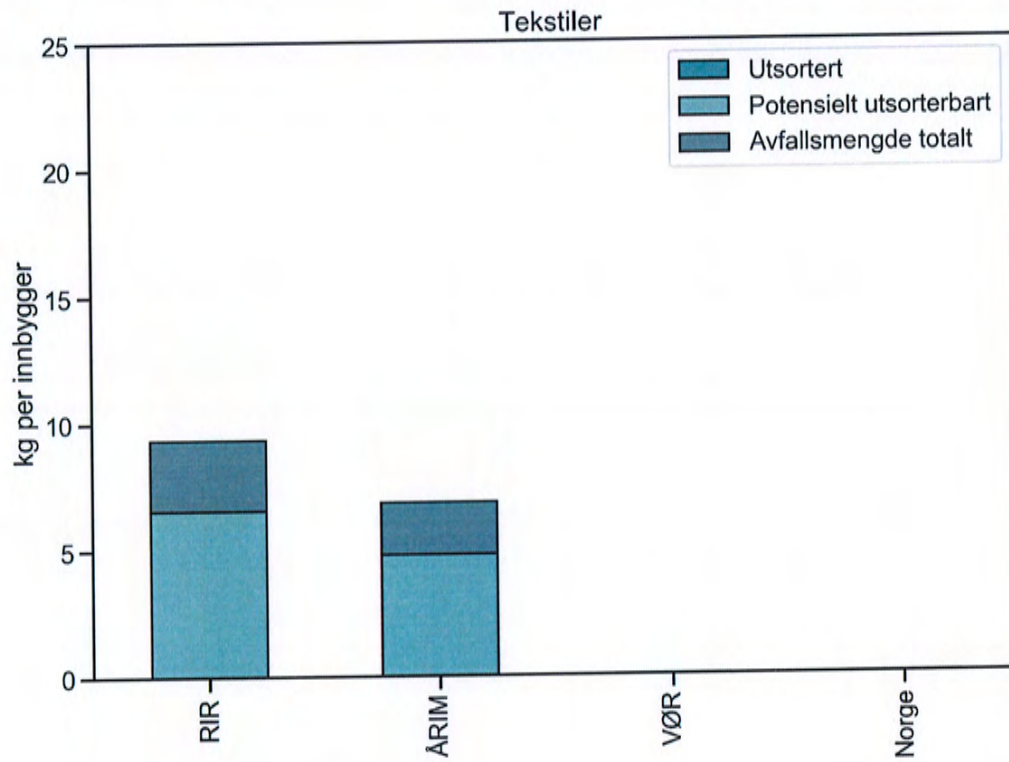

g. Trevirke

Vi ser at mengdene hos oss er lågare enn hos dei andre selskapa, og veit ikkje heilt grunnen til det. Noko kan vere systematisk registrering av næring. Men det kan og skuldast meir treavfall i restavfallet og at mange kastar tre i impregnert, dels av kunnskapsløyse og hos andre fordi CA impregnert er gratis som farleg avfall. I tvilstilfeller er det rett.

h. Tekstilar

Vi har ikkje tatt dette med i avfallsrekneskapen vår, då det ikkje skal vere med iflg SSB. Tal frå innsamlarane syner 171 tonn innsamla i Volda og Ørsta i 2019, som tilsvarar 8,5 kg pr innbyggjar. I samanlikning med dei andre er det særst gode tal.

2. *Klima*

a. **Intern og ekstern transport**

Klimakur 2030 er opptekne av reduksjon av Co2 utslepp frå transport. Avfallsbransjen genererer store mengde gods som må forflyttast. Samla går det 15000 tonn avfall pr år igjennom anlegget her i Hovdebygda for VØR og Retura.

I Møre og Romsdal er der få eller ingen behandlingsløysingar for materialgjenvinning. Av dei store fraksjonane til VØR går matavfallet til Lillehammer via Ulsteinvik, restavfallet til Statkraft Varme (SVAS-Trondheim). Papiret går via Norsk Gjenvinning i Ålesund til Nederland med båt. Plastavfallet til Grønt Punkt og som regel til Tyskland. Trevirke går til Linköping eller Østersund.

Potensialet for redusert utslepp av Co2 er såleis til stade, ved meir slutthandsaming i fylket (nærleiksprinsippet) og optimalisert transport. Det siste gjeld og internt transport

Klimautsleppa kan grovt sett påverkast på fleire måtar, slik eg ser det.

1. Gjennom utfasing av fossilt drivstoff og erstatte det med fornybar energi.
2. Ved måten vi legg opp til innsamlinga av avfall. (organisering)
3. Ved val av logistikk i samband med innkjøp av tenester på bortskaffing av avfall. Vi kan målmedvite nytte lastbærarar som kan ta mykje lass, framfor lite.
4. Ved måten vi organiserar drifta vår internt på anlegget.
5.
 1. For punkt 1 er vi avhengig av kor langt teknologiutviklinga er komen i høve stor bil. I dag er i praksis Euro 6 BAT (best available tecknologi) El drivne lastebilar er i bruk eksperimentelt. Regionalt har vi ikkje tilgang på biogass.
 2. Innsamling av småbeholdarar foregår etter frekvens, og det er marginalt kva innsparing det er ved å hoppe over ein bustad i ei gate på 20, der 15 skal ha tøming. For nedgrave anlegg er det annleis, dei kan tømast etter fyllingsgrad, og det har vi utstyr for og gjer i dag, men det er mindre enn 10 % av våre innbyggjara som har tilbod om slik tøming. Nye anlegg kjem ved nye bustadfelt, så det vil gå lenge før dette for stort omfang.
 3. Krokasser er mykje nytta, men det er tunge lastbærarar som reduserar nyttelasta mykje, rundt 5 tonn eller 20-25 % , kontra «flisbilar» som har opp mot 20 % meir nyttelast. Her har vi gjort mykje heilt tilbake til 2004 når vi bygde første lastegropa på VØR nettop designa for å nytte «flisbilar», men vi kan gjere enda meir.
 4. Når vi no flyttar mykje aktivitet til Melsgjerdet, bør vi på ny sjå på måten vi handterar avfall både på anlegget i Hovdebygda og Melsgjerdet. Vi har hjullastar i gang stort sett heile dagen for å tømme og flytte containerar. Dette bør vi endre til bruk av større kasser / komprimatorar for å redusere intern transport. Det vil krevje noko investeringar og ombyggingar, og er planlagt innført frå 2022-23.

b. **Etterbehandlingsanlegg i Møre og Romsdal**

Samarbeid / samanslåingsdebatten med Årim og RIR må sjåast som eit ledd i Klimadebatten. Å handsama meir i fylket i slutthandsamingsanlegg og å sortere og pakke meir i fylket, i staden for å sende frå seg for at andre skal sortere og foredle.

Investeringar i biogass eller ettersortering er kostbart. Det handlar derfor om å femne om mange nok innbyggjarar til å forsvare denne type investeringar. ROAF (Romerike avfallsforedling IKS) hadde 160.000 innbyggjarar bak seg når dei bygde landets første anlegg, og hevda det var eit minimum. IVAR (Interkommunale vatn, avløp og renovasjon for Stavangerregionen) hadde 300.000, og har innleia samarbeid med fleire for å utnytte kapasiteten betre.

I Møre og Romsdal er vi om lag 200.000 innbyggjarar når vi ser bort frå Nordmøre som i renovasjonssamanheng har gått til Trøndelag. Sunnmøre og Romsdal er såleis store nok til etablere kva anlegg som helst for slutthandsaming av avfall.

Sett frå administrasjonen i VØR er ei samanslåing, eller eit tettare samarbeid, ein føresetnad for å gjere store skritt på området redusert Co2 utslepp. Kvar for oss blir vi for små.

Tabellen nedanfor syner resultatata i regionen og med bruk av ulike teknologi og ordningar for utsortering av plast. Men ein har og tatt med IVAR sitt resultat (Interkommunalt vatn, avlaup og renovasjon i Stavangerregionen.) frå ettersorteringsanlegget som er i drift i Stavanger.

Tabell: Gjennomsnittlige innsamlingsstall ved utsortering av plastemballasje ved ulike ordningar (kg per innbygger/år) og for RIR, ÅRIM og VØR (kilde: GPN, IVAR, RIR, ÅRIM og VØR)

kildesortering i sekk/egen beholder	kildesortering i delt beholder med optisk sortering	ettersorterings anlegg	Innsamlet mengde RIR 2018	Innsamlet mengde ÅRIM 2018	Innsamlet mengde VØR 2018
7,5	3,9	2018: 11,8 IVAR 2019: 18,7)	12,1	7,8	10,1

c. Omlegging av gebyrsystemet - Payt.

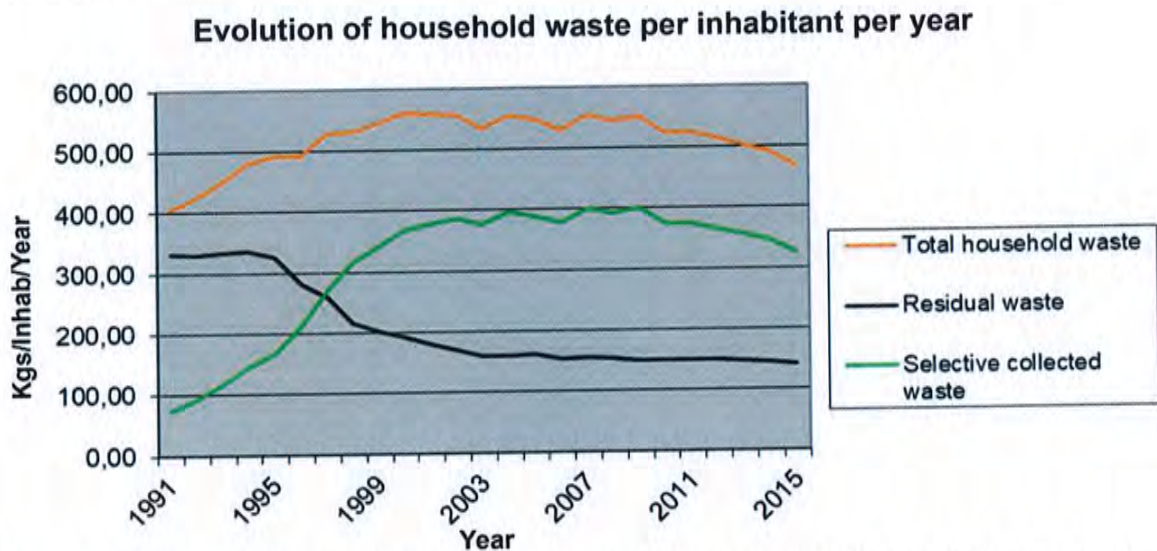
Forslaget i Klimakur 2030 om omlegging av gebyrsystemet må sjåast som ein del av grepet Kostbart å levere restavfall, som skal stimulere til meir materialgjenvinning.

EU i sin melding om sirkulær økonomi tar opp det same, og med det gjennomslaget EU og MD har synt det siste tiåret, gjer vi nok lurt i å tilpasse oss det som kjem derifrå. Kvalitetskontroll av den enkelte behaldar med gjenvinningsfraksjon som vert henta heime, vert enda meir sentralt ved eit slikt system.

Nederland og Belgia – PAYT. (Pay as you throw)

Ilag med Tyskland er disse to landa heilt i front med høg andel mateialgjenvinning i Europa. 65 % kravet om materialgjenvinning er oppnådd. Eit av grepa fleire av kommunane der har gjort, er å innføre innsamling av sorterte og gjenvinnbare fraksjonar fritt heime, medan restavfallet må bringast til sentralt leveringspunkt. Der vert det så registrert digitalt og avgiftsbelagt. Der eksisterar to typer betalingsordningar. Ein vektbasert og ein basert på posar som det er førehandsbetalt for.

Eksempelet syner at strukturelle grep utanom det vanlege, kan gi positive resultat. Eksempelet Utrecht har 21 kg pr innbyggjar med restavfall henta heime. VØR låg på 56,6 kg pr innbyggjar henta heime i 2019. Tabellen under må vere med restavfall både henta heime og grovavfall.

Figur 4.2: Utvikling av husholdningsavfall, rest og kildesortert avfall kg/innbygger per år i Flandern etter innføring av PAYT.

Rfid brikker som hos RIR og Avfall Sør (Kristiansand)

RIR og Avfall SØR har Rfid merka alle behaldarar som står ute i heimane med datachip. Dei kan registrere hentingane og lage betalingssystem i høve det. Tommelfingerregel på merking av alle behaldarane er 3 årsverk pluss utstyr på alle bilar og software inne kopla mot fakturasystem. Grovt sett vil eg rekne 3 mill kr. På grunn av unøyaktige vektor (våt snø på loket osv) er betalingssystem etter vekt, ikkje nøyaktig nok på små mengder og lett avfall. Men registrering etter tal tømingar er treffssikkert nok.

Vurdering

Det er sikkert gjennomførbart å innføre Belgiske metoder i VØR land, men vil krevje ein del og det må uansett planleggast godt.

Investeringar i vektbaserte ordningar, fleire sentrale mottaksstasjonar, reguleringsplanar og kanskje oreigning for å få lokalitetar der mottaket kan vere.

I våre kommuner er busetnadsmonster relativt desentralisert, og uløyves mottaksplassar er lett tilgjengelege.

Vektregistrering på kvar enkelt behaldar som i dag står ved heimane, krev svært nøyaktige og kalibrerte vektor og relativt dyre faktureringsystem for å følgje opp. Rett nok krev dei aller fleste i næringslivet slike løysingar i dag, men eg er svært usikker på om hushaldningane er klar for det.

SSR prøvde slikt system rundt 2007-08, og det resulterte i avfall i næringslivscontainerar, på rasteplassar, i hyttecontainerar og «nabohjelp» til dei som var på reise. Slike betalingssystem krev stor lojalitet frå innbyggjarane.

Men betaling etter tal hentingar slik som BIR i Bergen har innført, synes eg er meir aktuelt.

Minimumsbetaling for 8 tømingar, men valfritt opp til 12, kan vere aktuelt som eit ledd i arbeidet med å auke materialgjenvinninga. Dette bryt med dagens renovasjonsforskrift der restavfallet skal hentast 12 gongar pr år. (BIR har 26 hentingar pr år som standard) Det vil såleis ikkje vere aktuelt før heimel i forskrift er på plass.

Men det er eit tiltak som kan gi redusert Co2 utslipp frå færre stopp på bilane. Rutene må dei uansett køyre så lenge. Kanskje kan ein innføre ei prøveordning på eit utvalgt område.

Ein annan variant er det RIR har innført, med eit grunngebyr som alle må betale og stk prising av kva type beholdarar som er i bruk. Dei opererer mellom anna med mindre matavfallsbeholdar for å stimulere til mindre matkasting.

Slike betalingsordningar for restavfallet, kan stå i motsetnad til det å innføre fri levering av avfall på miljøstasjonen opp til ei viss grense. Eg legg opp til å legge fram revidert sak om dette i strategiplan i 2022.

d. Kva veg går vi vidare

Materialgjenvinninga kan overordna sett aukast ved:

- Fleire henteordningar heime gir betre resultat enn bringeordningar. Men er utfordrande til tettare folk bur. (plassmangel til beholdarar)
Mitt forslag er å innføre regelmessig henting av FA. Den har folk raude boksar til. Det som manglar er faste innsamlingsruter. Det vil ikkje auke materialgjenvinninga monaleg, men det vil auke innsamla del FA og det vil gi reinare restavfall.
- Eg rår vidare til å saksutgreie henteordning for hageavfall. Eg trur dette vil gi betre kvalitet både på matavfallet og på restavfallet. Planter i heimane som er avblomstra der er størstedelen av vekta sand / jord, og de skal verken brennast eller til biogassproduksjon.
- Eigen behaldar for plastemballasje var eit punkt som mange tok opp i vår brukarundersøking i vår. VESAR har slikt frivillig tilbod til sine innbyggjarar. Gebyret for slik behaldar er ca kr 350,- pr år. Slik investeringsrammene er no, rår eg til at dette bør vente til ny vurdering i neste rullering av planen i 2021.
- Låg innsamlingsfrekvens på restavfallet henta heime i kombinasjon av pris, stimulerar til god kjeldesortering.
- Innføre nye tilbod om materialgjenvinning på Miljøstasjonen. Hardplast, trevirke
- Arbeide aktivt med informasjonsarbeid.
- Gjennomføre fleire plukkanalysar årleg for å finne ut kvar vi er god og kvar vi er mindre god.
- Aktiv bruk av tilbakemelding til dei som sorterar godt eller dårleg. (Jfr Mattilsynet sine smilefjes)
- Ein kombinasjon av alle punkta nemnt ovanfor.

4. Fritidshusrenovasjon

Strategi / målsetning:

Innføre kjeldesortering for avfall frå fritidshus.

Handlingsplan:

- Utvide og oppgradere mottaka gradvis med tilbod om sortering i fleire fraksjonar og adgangskontroll.
- Evaluere punkta med utvida kjeldesorteringsløysing.

Eigar av fritidshus leverar alt avfall unnateke glas og metallemballasje i same container i dag med to unntak. På Folkestad er det full kjeldesortering, og når Melsgjerdet opnar, blir det full kjeldesortering der og. På Harevadet og Bondaleidet er der i tillegg til restavfall, container for papiravfall. Disse fire mottakspunkta er dei største når vi ser på tal fritidshus det skal dekke.

Vi får ofte spørsmål kvifor fritidshus slepp full kjeldesortering. For høgstandard hytteområder forstår vi det. Folke nyttar disse heile året, og alle fasilitetar er til stade. Her peikar Harevadet i Hornindal seg ut. Der er i dag snart 100 hytter av høg standard, og mange oppheld seg der i lengre periodar om gangen. Når Melsgjerdet er ferdig utbygt, peikar oppgradering av Harevadet seg ut som neste områder med full kjeldesortering.

For å få til denne oppgraderinga, bør vi samle mottaka på færre punkt, og for Harevadet sin del vil det resultere i at 660 L behaldaren for restavfall ved inngangen til Hjortedalen, vert fjerna. Den er mykje nytta no om sommaren, men lite og ingenting i om vinteren. Hyttene i dette området var utbygde i ei tidligare tid, og innlagt vatn er ikkje tillate i reguleringsplanen.

Etterspurnaden etter hytterrenovasjonsløysing er stort men ein del av det er misbruk frå dei fastbuande. Særskildt gjeld det dei punkta som ligg ute av syne frå dagens busetnad. Dei som ligg inn til bustadhus, fungerer etter intensjon.

5. Innkjøp

Strategi / målsetning / handlingsplan:

Heve klima og miljø faktorane som evalueringskrav ved framtidige innkjøp.

VØR som innkjøpar har påverknadskraft ved måten innkjøpa er innretta på. Slike krav må inn som evalueringskriterie ved definisjon av innkjøpa på førehand.

Vi foreslår å heve vektninga av kriteria klima og miljø i høve tidligare. Det kan då gå utover pris som evalueringskriterie. Kor stor netto effekt dette vil få, er vanskeleg å vurdere på generell basis.

Mitt råd er likevel å gå for ei sterkare vektlegging av miljø og klima, utifrå det fokuset samfunnet har på samfunnsoppdraget vårt. Vi ser at kjøp av blåbær transportert frå Mexico ikkje skaper reaksjonar i oponionen, medan transport av «skada» blåbær til biogass produksjon på austlandet eller Sverige, gir negative tilbakemeldingar frå brukarane.

6. Digitalisering

Strategi / målsetning / handlingsplan:

Innføre sanntidregistrering av tømning og digitalisert rapportering av avvik.

Digitaliseringa av samfunnet går raskt framover. Dette har skapt ein eigen dynamikk i at fleire og fleire etterspør meir data og data i sanntid.

På få år har vi endra oss til å ha telefonisk og brev kontakt med våre kundar, til at det aller meste foregår digitalt. Det siste som var lansert no i juni saman med kommunane, var at innbyggjarane kan logge seg på via bankID og få innsyn i faktura og avgiftsgrunnlag.

I 2020 får vi etter måten få telefonar inn til kontoret i høve tidligare. Spørsmåla kjem via våre 24 timars opne løysingar 7 dagar i veka (24/7) Dvs. appen på telefonen (innbyggjarmelding), via meldingsskjema på heimesida vår, via direkte e-post til VØR og via Facebook. Vi kommuniserar ut det meste via heimesidene våre og facebook. Avisene må finne stoffet sjølve på vor.no og der kan dei gjere seg kjend med meir enn før.

Det som går mot drift er av type spørsmål kvifor var det ikkje tømt, når kjem bilen og den slags spørsmål. VØR har i dag kanskje 0,003 % avvik i utført oppdrag, men fordi enkelte nyttar alle fire kanalane inn til oss, i tillegg til å ringe, skaper få avvik ein del støy i organisasjonen.

Svært ofte ligg avviket på abonnent sjølv, som ikkje set dunken fram til henting på hentedag. Det ser vi på gjengangarane som det er ein del av. Av interne feil, er det oftast at slike situasjonar oppstår under opplæring / innkøying av nye sjåførar. Typisk ferietid.

Løysinga for å bli betre er å digitalisere meir. Våre tilsette får dokumentasjon på utført arbeid og hjelp i arbeidet med å få med seg alt. Dermed kan innbyggjarane sjølve logge seg på i sanntid å få svar gjerne via foto om kvifor det ikkje var tømt. Gjerne med klokkeslett når vi var der. Det krev Rfid brikker på beholdarane, og Rfid lesarar på bilane.

Dette igjen skaper muligheter for meir avanserte Pay as you throw løysingar enn det vi har i dag.

Det vil og vere ei stor hjelp for sjåførane som får oversikt i det dei skal forlate ei gate, om der står att beholdarar som ikkje er tømt. Det kan høyres uvesentleg ut, men det er faktisk ein kostnad å rekne med at vi må sende ut ein varebil eller renovasjonsbil å hente ekstra det som står att. Ein tur til Hornindal og tilbake for å hente ein beholdar med rest eller papiravfall, tar minst ein time med varebil. Dvs kostnad på minimum kr 600,- Og ein må ha denne personen tilgjengeleg i organisasjonen. Innbyggjarane i Hornindal eller på Vestsida skal handsamast likt med innbyggjarane i Hovdebygda. Dei er underlagt same regelverk og betalar same gebyr.

I administrasjonen har vi og områder som må arbeidast meir med med omsyn til digitalisering. Då tenker vi på repeterande oppgåver i det administrative arbeidet.

7. EIGARSKAP I ANDRE SELSKAP

Strategi / målsetning / handlingsplan:

Vidareføre dagens praksis og handlingsplan.

Bakgrunnsinformasjon - Generelt.

VØR eig heile RSS og har små aksjepostar i Retura Norge. Heimelen for VØR sitt engasjement i andre selskap er vedtektene § 4. Engasjementet i RSS og Retura Norge AS er der for å utnytte felles ressursar og såleis halde VØR sine samla kostnader nede.

Retura Søre Sunnmøre AS (RSS)

VØR oppretta RSS som heileigd aksjeselskap hausten 2004 på bakgrunn av endring i forureiningslova som kom det året. Bakgrunnen var eit ynskje om å unngå stor kostnadsauke for våre abonnentar ved bortfall av felles utnytting av mannskap, hus og utstyr.

RSS betalte i 2011 VØR netto leige på i ca 3 mill på bruk av dagens anlegg, maskiner mannskap og utstyr. Då er det trekt frå dei tenestene RSS fakturerte oss for andre vegen. Dette synleggjer den kapital, utstyr og mannskapsbelastninga som elles hadde blitt velta over på abonnementa. Totalt ca kr 470,- pr abb inkl mva. Sidan den gang har gevinsten til VØR vore på det nivået. Populært sagt ”synergieffekten” av å utnytte felles ressursar.

I tillegg får næringslivet gjennom RSS eit lokaleigd breidde-tilbod på line med byane i fylket. Makulering, isopor innsamling, ”Leig ein renovatør”, innsamling av EE avfall, ryddeaksjonar (restavfall / metall fra bygdene er vi idag åleine om å gi tilbod om i vårt område.

Mange verksemder som har avdelingar over heile landet, opererer med landsdekkjande avfallsavtalar. Etter kvart reknar ein med at 20 % av kontraktene i marknaden er av type landsdekkjande avtalar, og då er det gjerne kundar som har høgt volum i tillegg. Avfallshandsaming er kapitalintensivt, og skal du oppnå lave kostnader må du ha volum. Proff organisasjon som dedikar seg til faget og som jobbar systematisk både oppstrøms og nedstrøms.

Ei av utfordringane vi stod overfor i 2004 var å få tilgang på landsdekkjande kjeder som fram til 2004 berre kunne taklast av Norsk Gjenvinning AS.

Landsdekkjande avtalar fekk vi ved å knyte oss til den då offentlege eigde Retura kjeden. Gjennom sentralavtalar har RSS Mowi, Tine, Circle C, Norgesgruppen og Helse Møre og Romsdal som kundar.

RSS er i dag eit oppegåande selskap med ei omsetning på vel 23 mill kr i 2018. Driftsresultat før skatt på industriaktivitet som dette er, bør over tid ligge på mellom 3 og 7 %. Og der er RSS som regel kvart år.

Overskota frå RSS og uteleigedelen i selskapet er fri eigenkapital som m.a. kan brukast til å gå inn og sikre lokale nedstraumløysingar som t.d. i biogassanlegg eller handsamingsanlegg for avfallstrevirke for den del. Kvart år nyttar vi den til

grovavfallsinnhentinga på bygdene, som ikkje kan seiast å vere eit reint tilbod til hushaldningane.

Med visning til det ovanforståande, ser eg ingen grunn til å gjere endringar i eigarskapen i RSS idag. Vi har beilarar som er ute på tur til ei kvar tid, men utifrå samfunnsoppdraget vårt om å gi næring og private abonentar i vårt område gode tilbod, ser eg ikkje det som aktuell i dag. RSS server næringslivet i området på ein god måte og gir kundane tilbod i form av opningstid og på avfallsprodukt på line med det dei får i større bykonsentrasjonar. Det bør vere viktigare enn ein kortsiktig gevinst som i neste omgang vil ramme abonnentane gjennom høgare renovasjonsgebyr.

Slik er min vurdering no, og så får vi ta ei ny vurdering ved neste rullering. Ein strategiplan er ikkje hogd i stein.

RETURA®

b. Retura Norge AS

VØR eig 30 aksjar i Retura Norge AS. Retura er ei franschisekjede eigd av private og offentlege aktørar i avfallsbransjen. Retura arbeidar oppstrøms mot kundar, med spesielt fokus på landsdekkande avtalar og kjeder. Dei driv også med landsdekkande marknadskampanjer og intern opplæring av seljarar og leiarar i bransjen og er såleis ein viktig arena for dei som arbeidar med avfall på innkjøp og salssida. Største eigar no er Franzefoss Gjenvinning AS, Trondheim Renholdsverk AS, BIR Gjenvinning AS og Iris-Salten IKS (Bodø). Dagleg leiar i VØR møter normalt på eigarmøta og generalforsamling i Retura.

Eigarskapen her er avhengig av om RSS er ein del av Retura kjeden. Så langt ser eg ingen grunn til å gjere endringar i den.